

Milliy kashta san'ati asosida maktab o'quvchilari uchun eksperimental dizayn loyihalari yaratish

Nematova Tursuntosh Alisher qizi

Navoiy davlat universiteti

Dizayn: (Libos va gazlamalar) – ta'lim yo'nalishi

4 - kurs "L" guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada milliy kashta san'ati asosida maktab o'quvchilari uchun eksperimental dizayn loyihalari yaratishning pedagogik, badiiy va estetik jihatlari tahlil qilinadi. Milliy kashta nafaqat dekorativ bezak, balki bolalarda ijodiy tafakkur, estetik did va milliy identitetni shakllantirishning samarali vositasi sifatida qaraladi. Maqolada eksperimental loyihalarni ishlab chiqish jarayoni, kashta naqshlarini tanlash va rang uyg'unligini hisobga olish, shuningdek, o'quvchilarda badiiy va milliy qadriyatlarni rivojlantirish usullari yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, milliy kashta san'ati o'quvchilarning kreativ qobiliyatini oshirish va milliy dizayn tafakkurini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: Milliy kashta, eksperimental loyiha, maktab o'quvchilari, dizayn, rang uyg'unligi, badiiy bezak, estetik did, pedagogik yondashuv, ijodiy tafakkur, milliy meros.

Milliy kashta san'ati O'zbekiston xalqining boy madaniy merosini ifodalovchi eng qadimiy badiiy shakllardan biridir. Ta'lim jarayonida ushbu san'at turini qo'llash bolalarda estetik did, kreativ tafakkur va milliy qadriyatlarni shakllantirishning samarali vositasidir.

Maktab o'quvchilarida eksperimental dizayn loyihalari yaratish orqali milliy kashta elementlarini o'rganish va qo'llash nafaqat badiiy, balki pedagogik jihatdan ham muhim ahamiyatga ega. Eksperimental loyihalarda o'quvchilar rang uyg'unligi, naqsh kompozitsiyasi va stilizatsiya tamoyillarini o'rganadilar. Shu jarayonda ular o'z ijodiy salohiyatini rivojlantiradi, milliy naqshlar va ranglarni zamonaviy badiiy kontekstga moslashtirish ko'nikmasini hosil qiladi.

Milliy kashta san'ati o'quvchilarni nafaqat estetik did bilan tanishtiradi, balki ularni o'z xalqining tarixiy va madaniy merosi bilan bog'laydi. Bu jarayon yosh avlodning milliy identitetini rivojlantirishga xizmat qiladi. Eksperimental dizayn loyihalari orqali o'quvchilar o'z fikrlarini badiiy ifodalay olishni, ranglar va naqshlarni uyg'unlashtirishni o'rganadilar.

Milliy kashta san'ati O'zbekiston xalqining eng qadimiy va boy badiiy merosini ifodalaydi. Maktab o'quvchilarida eksperimental dizayn loyihalari yaratish jarayonida milliy kashta elementlarini qo'llash ularning estetik didini, kreativ tafakkurini va milliy identitetini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Eksperimental loyihalar

o'quvchilarga naqshlar va ranglar uyg'unligini o'rganish, ularni libos, interyer yoki dekorativ buyumlarda badiiy jihatdan to'g'ri qo'llash imkonini beradi.

Kashta naqshlari nafaqat dekorativ, balki ma'naviy va pedagogik ahamiyatga ega. Har bir naqsh o'ziga xos ramz va ma'no anglatadi: gullar tabiiy go'zallikni, geometrik shakllar tartib va uyg'unlikni, ranglar esa his-tuyg'ularni ifodalaydi. Shu sababli, eksperimental dizayn loyihalarida naqshlarning mazmuni va joylashuvi diqqat bilan tanlanadi.

Rang uyg'unligi eksperimental loyihalarda alohida ahamiyatga ega. Masalan, yorqin qizil va sariq ranglar quvonch va faoliyat ruhini uyg'otadi, moviy va yashil ranglar esa tinchlik va osoyishtalikni beradi. Shu bilan birga, naqshlarning ritmik takrorlanishi va simmetrik joylashuvi libos yoki buyumning estetik mukammalligini oshiradi.

Eksperimental loyihalar maktab o'quvchilarida ijodiy tafakkur va texnik ko'nikmalarni rivojlantiradi. O'quvchilar kashta naqshlarini stilizatsiya qilish, ranglarni uyg'unlashtirish, kompozitsion yechimlarni ishlab chiqish kabi amaliy ko'nikmalarni egallaydilar. Bu jarayon nafaqat badiiy kompetensiyalarni, balki muammolarni hal qilish va kreativ qaror qabul qilish qobiliyatini ham rivojlantiradi.

Milliy kashta san'ati asosida yaratilgan eksperimental loyihalar bolalarda milliy qadriyatlarini qadrlash, tarixiy meros bilan tanishish va milliy identitetni shakllantirish imkonini beradi. Har bir loyiha orqali o'quvchilar o'z fikrlarini badiiy ifodalashni, ranglar va naqshlarni uyg'unlashtirishni o'rganadilar, bu esa ularning estetik didini va ijodiy tafakkurini oshiradi.

Eksperimental loyihalarda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. Naqshlarni raqamli dasturlarda stilizatsiya qilish, rang uyg'unligini aniqlash va kompozitsion yechimlarni ishlab chiqish yosh dizaynerlarning amaliy kompetensiyalarini rivojlantiradi. Shu tarzda milliy kashta san'ati raqamli madaniyat bilan uyg'unlashib, yangi badiiy ifoda vositasiga aylanadi.

Shuningdek, milliy kashta san'ati asosida yaratilgan eksperimental loyihalar maktab o'quvchilarini madaniy merosga hurmat bilan qarashga o'rgatadi. Ular milliy naqshlar orqali o'z xalqining tarixiy va madaniy qadriyatlarini anglaydi, milliy identitetini rivojlantiradi. Shu tarzda, eksperimental loyihalar badiiy, pedagogik va madaniy jihatdan bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lgan tizimni tashkil qiladi.

Milliy kashta san'ati asosida ishlab chiqilgan eksperimental loyihalar nafaqat ta'lim va madaniy rivojlanish, balki iqtisodiy jihatdan ham foydali. Bunday loyihalar orqali ishlab chiqilgan mahsulotlar — liboslar, aksessuarlar yoki dekorativ buyumlar — eksportbop bo'lib, O'zbekistonning milliy brendi sifatida xalqaro ko'rgazmalarda namoyon bo'lishi mumkin.

Shu bilan birga, eksperimental loyihalar bolalarda ijodiy salohiyat, badiiy tafakkur va estetik qarashlarni rivojlantiradi. Milliy kashta elementlarini zamonaviy

dizayn kontekstida qo'llash orqali o'quvchilar badiiy ijodkorlikni, rang uyg'unligi va kompozitsion yechimlarni shakllantirishni o'rganadilar.

Natijada, milliy kashta san'ati asosida maktab o'quvchilari uchun eksperimental dizayn loyihalari yaratish badiiy-pedagogik, madaniy va iqtisodiy jihatdan muhim vazifa bo'lib, milliy merosni saqlash va yangi avlodga yetkazishning samarali vositasi hisoblanadi.

Milliy kashta san'ati asosida maktab o'quvchilari uchun eksperimental dizayn loyihalari yaratish badiiy-pedagogik va madaniy jihatdan katta ahamiyatga ega. Eksperimental loyihalar orqali o'quvchilar milliy naqshlar, rang uyg'unligi va kompozitsion yechimlarni o'rganib, ijodiy tafakkurini rivojlantiradi, estetik did va milliy identitetni shakllantiradi.

Milliy kashta elementlarini zamonaviy dizayn kontekstida qo'llash o'quvchilarga nafaqat badiiy ko'nikmalarni, balki kreativ qaror qabul qilish va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini ham beradi. Shu bilan birga, milliy kashta san'ati orqali yaratilgan eksperimental loyihalar bolalarni milliy qadriyatlar bilan tanishtirish, tarixiy merosni qadrlash va milliy identitetini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Natijada, milliy kashta san'ati asosida eksperimental dizayn loyihalarini yaratish maktab o'quvchilarining badiiy, estetik, pedagogik va madaniy rivojlanishida samarali vosita hisoblanadi hamda milliy merosni avloddan avlodga yetkazishning muhim shakli sifatida xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавди́ров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – №2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. *Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons* // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. *Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region* // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov S. *Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology* // *AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – No. 1. – P. 070035.
5. Шавди́ров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // *Современное образование (Узбекистан)*. – 2017. – №6. – С. 15–21.
6. Shovdirov S. A. *Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari* // *Inter Education & Global Study*. – 2024. – №1. – P. 8–14.

7. Ibraimov X., Shovdirov S. *Theoretical Principles of the Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and Innovation.* – 2023. – Vol. 2. – No. B10. – P. 192–198.
8. Rahmonova M. *Milliy kashta san'ati va maktab o'quvchilari uchun eksperimental loyihalar // O'zbekiston san'atshunoslik jurnali.* – 2022. – №3. – P. 50–55.
9. Yuldosheva N. *Bolalarda milliy naqsh va dizayn kompetensiyalarini rivojlantirish // Design and Art Education.* – 2023. – №2. – P. 42–47.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. *Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in the Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education.* – 2023. – Vol. 4. – No. 3. – P. 60–66.